

Rutin för säkra personförflyttningar inom vård och omsorg

Diarienummer: 2024/00221
Paragraf: Delegation
Beslutsinstans:
Beslutsdatum: 2023-08-30
Reviderad 2025-11-10

Informationsklassning:
Dokumentansvarig: MAR socialförvaltning
Giltighetstid:

Föregående diarienummer:
Föregående beslutsdatum:
Föregående beslutsinstans:
Föregående paragraf:

Innehållsförteckning

Rutin för säkra personförflyttningar inom vård och omsorg	0
Säkra personförflyttningar	2
Guide för säkra personförflyttningar	2
Systematiskt arbetsmiljöarbete (SAM)	3
Systematiskt patientsäkerhetsarbete	3
Säkerhetskultur	3
Förflyttningsteknik och hjälpmedel.....	4
Förflyttning med personlyft	4
Kommunens grundprinciper för säkra personförflyttningar.....	4
Verksamhetsnära lärande och utbildning i förflyttningkunskap	5
Ombud för hjälpmedel och säkra personförflyttningar	5
Ansvarsfördelning.....	5
Verksamhetschef.....	5
Enhetschef.....	5
Områdesansvarig arbetsterapeut och fysioterapeut.....	6
Omsorgspersonal.....	6
Förflyttninginstruktörer	7
Ombud för hjälpmedel och säkra personförflyttningar	7
MAR och MAS.....	7
Upplägg för utbildningar i säkra personförflyttningar	8
Utbildningskoncept	8
Teoretisk introduktion i Evikomp	9
Förflyttningsutbildning- Grund.....	10
Förflyttningsutbildning- Påbyggnad	11
Semesterintroduktion i säkra personförflyttningar	12
Förflyttning med personlyft	13
Behovsanpassade insatser för säkra personförflyttningar.....	14
Chefsutbildning kring säkra personförflyttningar (under ev).....	15
Referenser	16

Säkra personförflyttningar

Begreppet personförflyttningar omfattar situationer där en vårdtagare ändrar sin kroppsställning eller förflyttar sig från en plats till en annan. Förflyttningen kan ske med eller utan hjälpmedel samt med eller utan stöd av omsorgspersonal. För att definieras som säkra ska förflyttningen ske på ett så tryggt och avlastat sätt som möjligt för båda vårdtagare och medarbetare så att ingen kommer till skada eller utsätts för onödiga risker.

Guide för säkra personförflyttningar

Myndigheten för arbetsmiljökunskap (MYNAK) har lanserat en forskningsbaserad guide som beskriver hur arbetsgivare och medarbetare tillsammans kan säkerställa säkra personförflyttningar genom ett systematiskt arbetsmiljöarbete. Guiden syftar till att skapa en ökad samverkan mellan chef och medarbetare och att arbeta evidensbaserat för ett verksamhetsnära lärande.

Guiden ger stöd i såväl det operativa som strategiska arbetet med säkra personförflyttningar med målet att skapa patientsäkra- och arbetsmiljösäkra arbetssätt. Guiden genomförs i fem steg som är framtagna för att systematiskt arbeta med alla steg i processen.

Guiden hittas här: [Säkra personförflyttningar \(mynak.se\)](https://mynak.se)

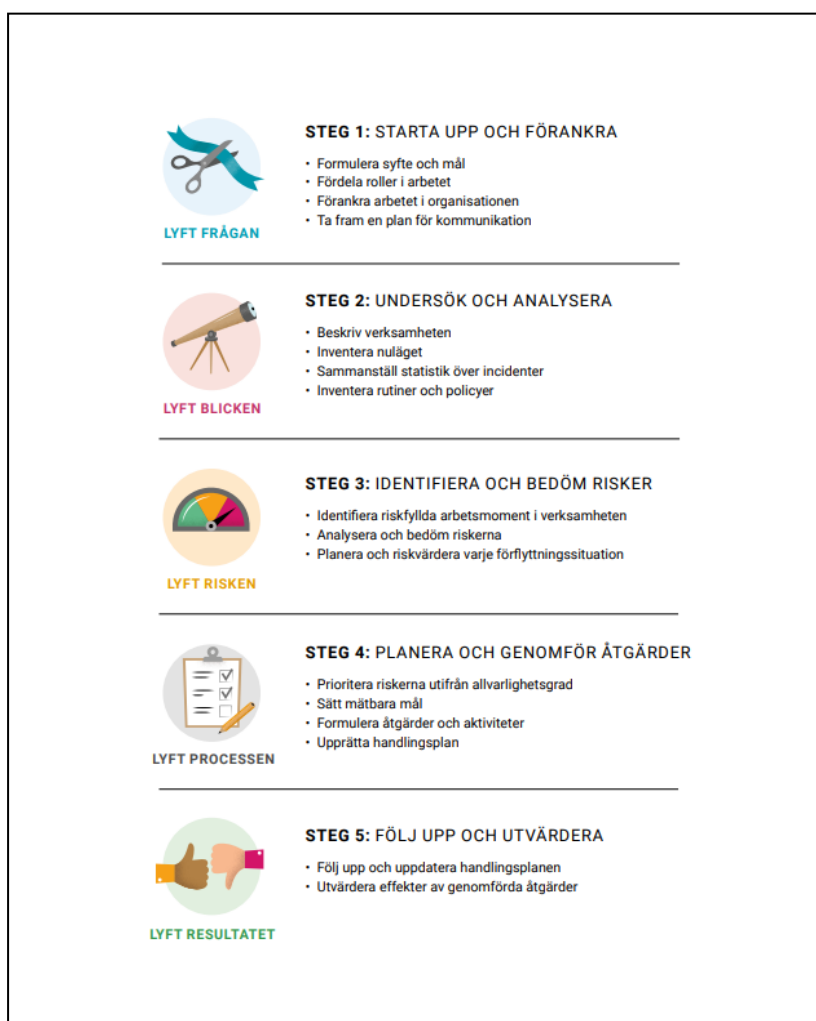

Bild från Guide för säkra personförflyttningar s. 24

Systematiskt arbetsmiljöarbete (SAM)

Grunden för en säker arbetsmiljö är ett väl fungerande systematiskt arbetsmiljöarbete. För att personförflyttningar ska vara säkra krävs att arbetet prioriteras av både chef och medarbetare. Det systematiska arbetsmiljöarbetet (SAM) innebär att strukturerat undersöka, riskbedöma, åtgärda och följa upp arbetsmiljön på arbetsplatsen för att förebygga olyckor och ohälsa.

Det är arbetsgivaren som ansvarar för att regelbundet undersöka arbetsförhållandena och bedöma de risker som finns i verksamheten samt hur rutiner och organisation kan minimera dessa. Det systematiska arbetsmiljöarbetet handlar också om strategiska satsningar för en bättre arbetsmiljö med investeringar i åtgärder som främjar vårdpersonalens hälsa och säkerhet i arbetsmoment som innefattar personförflyttningar.

Det är alltid arbetsgivaren som har det yttersta ansvaret för arbetsmiljön. Investeringar i en säker arbetsmiljö omfattar tillgänglig arbetsutrustning, utbildning i förflyttningskunskap och en god säkerhetskultur som förebygger både arbetsskador och sjukskrivningar bland medarbetarna. Att arbeta förebyggande och hälsofrämjande har också ett arbetshälsoekonomiskt perspektiv där investeringar som utbildning, utrustning, rätt bemanning är förhållandevis billiga och lönsamma investeringar. Skadade och sjukskrivna medarbetare innebär förutom personligt lidande också många andra problem i en verksamhet, såsom kompetenstapp, bemanningsproblematik och kostnader till följd av sjukskrivning.

Systematiskt patientsäkerhetsarbete

Personförflyttningar är ett känt riskmoment när det gäller risk för vårdskador och för att minimera dessa krävs ett systematiskt patientsäkerhetsarbete. Arbetet med patientsäkerhet kräver såväl kort- som långsiktiga insatser i samverkan mellan enhetschef, omsorgspersonal samt arbetsterapeut och fysioterapeut.

För att skapa förutsättningar för patientsäkert arbete krävs engagemang och styrning från samtliga ledningsnivåer. Det krävs dessutom kunskapshöjande insatser om rehabiliterande förhållningssätt, förflyttningsteknik och handhavande av hjälpmedel och att patienten görs delaktig i såväl det strategiska som dagliga arbetet.

Säkerhetskultur

En god säkerhetskultur bygger på att verksamheten har tydliga mål, kända rutiner som tillämpas och aktivt förebygger och hanterar skador och ohälsa. Om arbetsklimatet på arbetsplatsen är öppet, är det lättare att prata om tillbud och skador som kan uppstå under en arbetsdag. Alla, såväl chefer som medarbetare, har en viktig roll i arbetet kring att skapa en god säkerhetskultur och att bidra till verksamhetsnära lärande.

Förflyttningsteknik och hjälpmedel

Att använda och välja rätt förflyttningsteknik och hjälpmedel är centralt för att en personförflyttning ska kunna genomföras på ett säkert sätt. Det finns forskning som visar att vårdpersonal som utför personförflyttningar dagligen har en ökad risk för att få ländryggsbesvär och risken ökar med antalet gånger arbetsmomentet genomförs. Denna risk minskar dock om rätt förflyttningsteknik och arbetsutrustning används.

Det är därför viktigt att identifiera och bedöma om det finns adekvata arbetstekniska hjälpmedel, om dessa fungerar och om de används korrekt. Det är också viktigt att det finns tydliga rutiner för upphandling och inköp och att inköparen har rätt kompetens för att ställa rätt krav vid inköp av utrustning. Obefintliga eller felaktigt använda hjälpmedel kan skapa risker och orsaka skador. För mer info om detta se Handbok för medicintekniska produkter och hjälpmedel.

Förflyttning med personlyft

Hantering av lyftanordning och lyftredskap är särskilt reglerat i lag genom AFS 2023:11 Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd om arbetsutrustning och personlig skyddsutrustning – säker användning. För att få hantera förflyttning med personlyft åligger det arbetsgivaren att säkerställa att medarbetare är väl förtrogen med arbetet och har såväl teoretiska som praktiska kunskaper för säker användning. Detta omfattar bland annat manövrering, användningsområde, underhåll och kontroll. Denna kunskap ska dokumenteras och sparas av arbetsgivaren. Samma kravställning för säkerställande av kompetens finns för såväl ordinarie personal som vikarier och bemanningspersonal.

Förflyttning med personlyft (golvlyft eller taklyft) är ett utav de största riskmomenten när det kommer till vårdskador och ska därför alltid ske med minst två personer. I sällsynta fall kan riktlinjen om två personer vid förflyttning frångås. I dessa fall krävs dock en sammanvägd riskbedömning av arbetsmiljö och patientsäkerhet och sådan delegering är personbunden.

Läs mer om hantering av personlyft i rutin: [Rutin för hantering av lyft och lyftselar inom vård och omsorg \(motala.se\)](#)

Kommunens grundprinciper för säkra personförflyttningar

Kommunens grundprinciper för säkra personförflyttningar omfattar:

- Alla medarbetare som i sitt dagliga arbete genomför personförflyttningar ska vid anställning genomgå *Teoretisk introduktion i Evikomp* samt *Förflyttningsutbildning- Grund*. Därefter ska medarbetare genomgå en utbildning/år. Dessa alterneras mellan *Förflyttningsutbildning- påbyggnad* och *Förflyttning med personlyft*.
- Alla medarbetare som i sitt dagliga arbete genomför förflyttningar med personlyft ska ha genomgått *Förflyttning med personlyft* innan sådan förflyttning genomförs i verksamheten. Utbildning ska genomföras vid anställning samt sedan vartannat år.
- Enhetschefer för verksamheter där personförflyttningar genomförs ska var tredje år genomgång gemensam chefsutbildning kring säkra personförflyttningar.
- Förflyttning med personlyft ska alltid genomföras med minst två personer.
- Vårdtagare ska i alla förflyttningssituationer ges tid och stöd för att vara delaktig i förflyttning utifrån sina förutsättningar.

Verksamhetsnära lärande och utbildning i förflyttningskunskap

En viktig förutsättning för säkra personförflyttningar är att samtliga medarbetare och deras chef regelbundet genomgår teoretisk och praktisk utbildning. Utbildningen ska omfatta såväl grundutbildning som vidareutbildning med fokus på systematiskt arbetsmiljöarbete och patientsäkerhetsarbete. För att utbildningen ska ge önskad effekt och faktiskt bidra till säkra personförflyttningar behöver chefen säkerställa att kunskapen även omsätts i det dagliga arbetet, efterlevs i rutiner och regelbundet lyfts på arbetsplatsträffar.

Ombud för hjälpmedel och säkra personförflyttningar

Forskning visar att medarbetare som utbildats till ombud är ett värdefullt stöd för kollegor när det gäller det dagliga arbetet gällande säkra personförflyttningar hur hjälpmedel ska användas. Ombud är därför en viktig del i det långsiktiga arbetet för att skapa ett verksamhetsnära lärande som förebygger belastningsbesvär och vårdskador. Ombud för hjälpmedel och säkra personförflyttningar ansvarar för att kunna ge grundläggande råd och stöd till kollegor i det dagliga arbetet exempelvis genom att delta i gemensamma förflyttningssituationer med tips och råd. Vid fördjupade behov av rådgivning eller bedömning av säkra personförflyttningar tas kontakt med enhetsansvarig rehabpersonal och vid behov även förflyttningssinstruktörer.

Ombud för hjälpmedel och säkra personförflyttningar utses av chef för respektive enhet och gärna i samråd med enhetens rehabpersonal. Ombud sammankallas av förflyttningssinstruktörer och MAR minst 1g/termin för uppdatering av nyheter på området samt erfarenhetsutbyte. Därutöver kan utbildning ske vid inköp av ny utrustning eller dylikt. Ombuden ansvarar för att relevant information återkopplas till den egna arbetsgruppen samt chef.

Ansvarsfördelning

Verksamhetschef

- Ansvarar för att skapa förutsättningar för enhetschefer och medarbetare att bedriva systematiskt arbetsmiljö- och patientsäkerhetsarbete för säkra personförflyttningar.
- Stötta enhetschefer i ärenden kopplat till personförflyttningar gällande organisation, bemanning, utbildning osv.

Enhetschef

- Enhetschefer är ansvariga utifrån arbetsmiljölagar och patientskyddslag att säkerställa att personal har tillräcklig kompetens för att genomföra förflyttningar och handha medicintekniska produkter i den egna verksamheten.
- Enhetschef ansvarar för den egna verksamhetens grundutrustning och arbetstekniska hjälpmedel gällande utbud, underhåll och efterlevnad av MDR.
- Ansvarar för att säkerställa att den miljö som medarbetare ska arbeta inom ger förutsättningar för ett korrekt ergonomiskt arbetssätt genom exempelvis utrymme att utföra förflyttningar och manövrera hjälpmedel, tillräcklig bemanning och tid att utföra förflyttningar på ett säkert sätt mm.

- Enhetschef ansvarar för att regelbundet genomföra riskbedömningar av de olika momenten kopplade till personförflyttningar som utförs på en arbetsplats. Utifrån riskbedömning formuleras en handlingsplan med relevanta arbetsmiljöåtgärder i samråd med legitimerad personal och medarbetare på APT och teamträff.
- Enhetschef ansvarar för att boka in medarbetare på aktuella förflyttningsutbildningar utifrån rådande rutin.
- Chefer ska själva delta i det verksamhetsnära lärandet och för att kunna bedriva egenkontroll på hemmaplan.
- Enhetschef ansvarar för att det finns lokala rutiner för enheten som säkerställer att den förflyttningsinstruktion som getts från legitimerad personal till omsorgspersonal förs vidare till alla som är berörda i arbetsgruppen.
- Ansvarar för att tillsammans med arbetsterapeut, fysioterapeut, sjuksköterska och omsorgspersonal utreda avvikelser kopplade till personförflyttningar i samband med teamträff.

Områdesansvarig arbetsterapeut och fysioterapeut

- Områdesansvarig arbetsterapeut och fysioterapeut har ansvar för att bedöma, instruera och utvärdera de förflyttningar som sker inom sitt verksamhetsområde.
- I uppdraget ingår genomgång med den omsorgspersonal som är närvarande när en ny förflyttning provas ut och instrueras.
- Områdesansvarig arbetsterapeut och fysioterapeut deltar i teamträffar där säkra förflyttningar är en viktig del att samverka kring.
- Områdesansvarig arbetsterapeut och fysioterapeut kan även bjudas in för deltagande på APT för diskussion kring specifika förflyttningssituationer.
- Ansvarar för att rapportera avvikelser om något skett eller hade kunnat ske (risk) i samband med förflyttning.
- Ansvarar för att tillsammans med enhetschef, sjuksköterska och omsorgspersonal gå igenom avvikelser i samband med teamträff.

Omsorgspersonal

- Omsorgspersonal ansvarar för att tillsammans med sin närmaste chef anmäla sig till aktuella förflyttningsutbildningar och genomföra aktuell egen instudering inför dessa.
- Omsorgspersonal har ett eget ansvar att signalera behov av ytterligare påfyllnad eller repetition av förflyttningsskunskap utöver de regelbundet återkommande utbildningarna.
- Omsorgspersonal ska följa satta rutiner och riktlinjer utifrån området säkra personförflyttningar.
- Omsorgspersonal ansvarar för att använda anvisade hjälpmedel och förflyttningstekniker som instruerats av rehabpersonal.
- Omsorgspersonal ansvarar för att signalera till områdesansvarig arbetsterapeut och/eller fysioterapeut om en förflyttningssituation ej fungerar.
- Om förflyttningssituationer ej upplevs patientsäkra eller patientens allmäntillstånd ändras så ska detta signaleras till kommunrehab så fort som möjligt.

- Felanmälan på hjälpmedel ska göras till Sodexo enligt rutin och vid behov kontaktas rehabpersonal för behov av ny bedömning.
- Om omsorgspersonal identifierar att något har skett eller hade kunnat ske (risk) ska avvikelse skrivas och ansvarig chef samt ansvarig sjuksköterska, arbetsterapeut/fysioterapeut kopplas till avvikelse via dokumentlänk av sjuksköterskan.

Förflyttningsinstruktörer

- I Motala kommun finns specialutbildade förflyttningsinstruktörer inom Kommunrehab som ansvarar för genomförande av förflyttningsrelaterade utbildningar gentemot utförare SÄBO, hemtjänst och ULS (utförare LSS och socialpsykiatri).
- Förflyttningsinstruktörer håller sig kontinuerligt uppdaterade på de senaste rönen inom området samt ansvarar för internutbildning till kollegor och fördjupad rådgivning.
- Deltar på träffar med ombud 1g/termin för erfarenhetsutbyte och fortbildning, MAR är sammankallande för träffarna. .

Ombud för hjälpmedel och säkra personförflyttningar

- Delta på gemensamma träffar tillsammans med MAR 1g/termin.
- Vara en stödjande funktion för verksamhetsnära lärande gällande säkra personförflyttningar.

MAR och MAS

- MAR och MAS ska genomgå förflyttningsutbildning grund, påbyggnad och förflyttning med lyft för att ha kännedom om innehåll och upplägg.
- MAR och MAS utför vid behov egenkontroller kopplade till säkra personförflyttningar.
- MAR och MAS ansvarar för att upprätta rutiner som stärker patientsäkerheten kopplat till säkra personförflyttningar.
- MAR och MAS ansvarar för utredning av allvarliga avvikelser och ställningstagande för Lex Maria.
- MAR är sammankallande för träffar med ombud för hjälpmedel och säkra förflyttningar.

+

Upplägg för utbildningar i säkra personförflyttningar

Syftet med utbildningar för säkra personförflyttningar är att stärka det systematiska arbetet inom socialförvaltningens verksamheter gällande arbetsmiljö och patientsäkerhet.

Upplägget omfattar all personal inom socialförvaltningens verksamheter såsom utförare hemtjänst, utförare SÄBO, ULS och KHSV (kommunal hälso- och sjukvård).

Förflyttningsutbildning genomförs med fördel med ett flertal medarbetare från samma arbetsplats på samma utbildningstillfälle. Detta för att gynna ett verksamhetsnära lärande.

Verksamheter i extern eller privat regi såsom hemtjänstföretag, SÄBO eller personlig assistans kan köpa förflyttningsutbildningar av Motala kommun. Kontakt tas då med enhetschef för kommunrehab.

Utbildningskoncept

I Motala kommun erbjuds förflyttningsutbildningar som baseras på principer och tekniker från Modern arbetsteknik.

Följande utbildningar finns att tillgå:

- Teoretisk introduktion för säkra personförflyttningar i Evikom
- Förflyttningsutbildning- grund
- Förflyttningsutbildning- påbyggnad
- Semesterintroduktion i säkra personförflyttningar
- Förflyttningsutbildning med personlyft
- Behovsanpassad utbildning inom förflyttningsteknik
- Chf utbildning för säkra personförflyttningar

Teoretisk introduktion i Evikomp

Vem ska gå?

Samtlig personal inom utförarverksamhet SÄBO, hemtjänst, ULS och KHSV.

Vad innehåller utbildningen?

- Utbildningen genomförs digitalt i lärplattformen Evikomp [Förflyttningskunskap - nytt lärmaterial 2024 - Evikomp](#).
- Grundläggande information om arbetsmiljö och patientsäkerhet kopplat till säkra personförflyttningar.
- Teoretisk genomgång av grundläggande förflyttningsteknik.
- Vikten av bemötande, samspel och strategier för att nyttja brukarens egna förmågor.

Hur ofta ska utbildningen genomföras?

All nyanställd personal och vikarier ska genomgå denna utbildning innan deltagande i ”Förflyttningsutbildning- grund”. Utbildning bör bokas in så snart som möjligt när anställning är fastställd. Därefter ska utbildning genomföras årligen inför varje påbyggnadsutbildning.

Förkunskapskrav

Inga.

Antal deltagare/tillfälle

Utbildningen utförs på egen hand efter planering tillsammans med närmsta chef.

Tidsåtgång

45 minuter.

Anmälan

Behövs ej.

Förflyttningsutbildning- Grund

Vem ska gå?

Samtlig personal inom utförarverksamhet SÄBO, hemtjänst, ULS och KHSV.

Medarbetare som genomgått *Semesterintroduktion i säkra personförflyttningar* ska vid fortsatt anställning efter sommarvikariat även genomgå *Förflyttningsutbildning- grund*.

Vad innehåller utbildningen?

- Syftet med utbildningen är att uppnå ett reflekterande förhållningssätt gällande olika förflyttningsituationer med teoretisk och praktisk kunskap i förflyttningsprinciper.
- Genomgång av grundläggande förflyttnings tekniker:
 - Förflyttning i säng
 - Uppresning från sittande
- Allmän information om uppresningstekniker från golv och relevanta rutiner.
- Genomgång bäddning av säng med drag- och glidlakan.
- Vikten av bemötande och samspel för att nyttja brukarens egna förmågor.
- Praktisk träning sker i mindre grupper där alla ges möjlighet att utföra momenten som både som personal och som vårdtagare.

Hur ofta ska utbildningen genomföras?

Utbildningen ska genomföras vid nyanställning, gäller både vikarier och fast personal. Därefter sker årlig repetition via påbyggnadsutbildning. Utbildning bör bokas in så snart som möjligt när anställning är fastställd.

Förkunskapskrav

Egen instudering av textmaterial och filmer på Evikomp (maximalt 1 månad mellan teoretisk utbildning och förflyttningsutbildning).

Antal deltagare/tillfälle

6–12 stycken.

Tidsåtgång

3.5 timmar.

Anmälan

Utbildningsportalen(Estracer) [Utbildningsportalen](#).

Förflyttningsutbildning- Påbyggnad

Vem ska gå?

Samtlig personal inom utförarverksamhet SÄBO, hemtjänst, ULS och KHSV som genomgått *Förflyttningsutbildning- Grund*.

Vad innehåller utbildningen?

- Syftet med utbildningen är att vidmakthålla ett reflekterande förhållningssätt gällande olika förflyttningsituationer med teoretisk och praktisk kunskap.
- Repetition av grundläggande principer och tekniker från *Förflyttningsutbildning- Grund*.
- Utbildningens innehåll anpassas till det som efterfrågas inom aktuell arbetsgrupp och/eller sker utbildningen med olika patientfall. Enhetschef meddelar specifika önskemål till förflyttningsinstruktörer minst 1 vecka innan utbildningens genomförande.
- Vikten av bemötande och samspel för att ta tillvara brukarens egna förmågor.
- Praktisk träning sker i mindre grupper där alla ges möjlighet att utföra momenten både som personal och som vårdtagare.

Hur ofta ska utbildningen genomföras?

All personal och vikarier ska genomgå denna utbildning vartannat år efter genomförd *Förflyttningsutbildning- Grund*.

Förkunskapskrav

Egen instudering av textmaterial och filmer på Evikomp. Genomgången *Förflyttningsutbildning- Grund*.

Antal deltagare/tillfälle

6-12 stycken. Utbildningen utförs med fördel med flera kollegor från samma arbetsplats.

Tidsåtgång

3.5 timmar

Anmälan

Utbildningsportalen(Estracer) [Utbildningsportalen](#).

Semesterintroduktion i säkra personförflyttningar

Vem ska gå?

Samtliga sommarvikarier inom utförarverksamhet SÄBO, hemtjänst och ULS.

Vad innehåller utbildningen?

- Syftet med utbildningen är att uppnå grundläggande teoretisk och praktisk kunskap kring säkra personförflyttningar och vanligt förekommande hjälpmedel.
- Genomgång av grundläggande förflyttningstekniker:
 - Förflyttning i säng
 - Uppresning från sittande
- Grundläggande information om uppresning från golv. Information om att använda olika lyfthjälpmedel ex akutlyft samt informera om aktuella rutiner.
- Genomgång bäddning av säng med drag- och glidlakan.
- Kort genomgång av vanligt förekommande hjälpmedel ex rollator, rullstol, överflyttningssplattform och personlyft.
- Vikten av bemötande och samspel för att nyttja brukarens egna förmågor.
- Praktisk träning sker i mindre grupper där alla ges möjlighet att utföra momenten som både som personal och som vårdtagare.

Hur ofta ska utbildningen genomföras?

Alla nya vikarier ska genomgå denna utbildning innan vikariat påbörjas.

Förkunskapskrav

Egen instudering av textmaterial och filmer på Evikomp.

Antal deltagare/tillfälle

6-12 stycken.

Tidsåtgång

3.5 timme.

Anmälan

Utbildningsportalen(Estracer) [Utbildningsportalen](#).

Förflyttningsutbildning med personlyft

Vem ska gå?

Samtlig personal inom SÄBO, hemtjänst och KHSV. Samtlig personal inom ULS gruppbostad, övriga verksamheter utifrån behov.

Vad innehåller utbildningen?

- Genomgång av grundläggande handhavande av personlyft.
 - förflyttning till och från säng
 - förflyttning till och från rullstol
 - applicering av lyftsele i liggande och sittande
 - förflyttning upp och ned från golv vid ex akuta fall.Momenten genomförs med golvlyft och taklyft.
- Säkerhetsaspekter kopplade till hantering av personlyft gällande säkerhetskontroller, avvikelshantering för medicintekniska produkter samt lagkrav.
- Vikten av bemötande och samspel för att ta tillvara brukarens egna förmågor.
- Praktisk träning i mindre grupper där alla får känna på att utföra momenten som medarbetare samt som vårdtagare.

Hur ofta ska utbildningen genomföras?

All personal och vikarier ska genomgå denna utbildning vartannat år för att få hantera personlyft. Vid nyanställning bör *Förflyttning med personlyft* bokas in så snart som möjligt efter genomförd *Förflyttningsutbildning- Grund*.

Förkunskapskrav

Egen instudering av textmaterial och filmer på Evikomp. Egen instudering av aktuella rutiner samt genomgått *Förflyttningsutbildning- Grund*.

Antal deltagare/tillfälle

6-12 stycken. Utbildningen utförs med fördel med flera kollegor från samma arbetsplats.

Tidsåtgång

3.5 timme.

Anmälan

Utbildningsportalen(Estracer) [Utbildningsportalen](#).

Behovsanpassade insatser för säkra personförflyttningar

Denna utbildningsform planeras tillsammans med förflyttningsinstruktörer och deras närmaste chef. Upplägget anpassas utifrån verksamhetens behov. Nedan följer förslag på upplägg:

Fördjupad handledning i komplexa ärenden

- Förflyttningsinstruktörer kan bistå med fördjupad handledning i komplexa ärenden.
- Behov bör i första hand påkallas av områdesansvarig arbetsterapeut/fysioterapeut som alltid är huvudansvariga för förflyttningar inom sin enhet/område.

Dialog på APT

- Förflyttningsinstruktörer kan bjudas in till APT för dialog kring förflyttningar kopplat till specifika områden.
- Tid bokas efter överenskommelse med förflyttningsinstruktörer och vid behov enhetschef för rehab.

Skuggning

- Förflyttningsinstruktörer kan vid behov erbjuda skuggning av medarbetare inom utförare SÄBO, hemtjänst och ULS. Syftet är att förflyttningsinstruktör följer med en eller flera medarbetare under delar av ett arbetspass för att se tekniker och bemötande som kan förfinas eller användas på annat sätt.
- Inför genomförande bör en behovsinventering göras på exempelvis APT där de moment som omsorgspersonal upplever komplicerade identifieras. Enhetschef förmedlar sedan denna info till förflyttningsinstruktörer.
- Efter genomförd skuggning återkopplas aktuella fynd till enhetschef och lyfts vid behov på APT. Vid behov bokas en ny tid in för praktisk genomgång.
- Tid bokas efter överenskommelse med förflyttningsinstruktörer och enhetschef för rehab. Vid tidsbokning ska det tydligt framgå vilka specifika moment och eventuella specifika medarbetare som ska skuggas.

Utbildning i särskilda moment

- Vid behov av utbildning i särskilda moment såsom exempelvis hantering av förflyttningsplattform, uppresningsstol Raizer 2 eller uppresning från golv utan hjälpmedel.

Chefsträning kring säkra personflyttningar (under rev)

Syfte med utbildningen?

Chefsträningen syftar till en ökad kunskap om chefens ansvar kopplat till arbetsmiljö och patientsäkerhet inom området säkra personflyttningar. Genom ökad kunskap och en gemensam begrepps användning underlättas även dialog mellan chef, medarbetare och rehabpersonal. Utbildningen innehåller praktisk träning av grundläggande moment för en ökad förståelse av medarbetarens dagliga arbete och för att kunna relatera till uppkomna frågeställningar.

Utbildningen hålls av MAR tillsammans med utsedda representanter.

Vem ska gå?

Samtliga chefer inom SÄBO, hemtjänst, KHSV och ULS som har medarbetare som hanterar flyttning med personlyft i sitt vardagliga arbete.

Vad innehåller utbildningen?

- Ansvar och lagkrav för arbetsmiljö
- Ansvar och lagkrav för patientsäkerhet
- Ansvar och lagkrav för medicintekniska produkter
- Säkerhetsaspekter kopplade till hantering av personlyft
- Avvikelsehantering
- Innehåll i koncept för flyttningsträning
- Genomgång av grundläggande flyttningstekniker:
 - Flyttning i säng
 - Uppresning från sittande
 - Uppresning från golv
- Bäddning av säng med drag- och glidlakan
- Vikten av bemötande och samspel för att nyttja brukarens egna förmågor.
- Utbildningen varvar mellan teori och praktik.

Hur ofta ska utbildningen genomföras?

Utbildning ska genomföras vart 3:e år.

Antal deltagare/tillfälle

6-12 stycken.

Tidsåtgång

3.5 timme.

Anmälan

Utbildningsportalen(Estracer) [Utbildningsportalen](#).

Referenser

- Hälso- och sjukvårdslag (SFS 2017: 30) [SFS 2017:30. Hälso- och sjukvårdslag.](#)
- Patientsäkerhetslagen (SFS 2010: 659) [SFS 2010:659. Patientsäkerhetslag. \(Ändring 2021:739\).](#)
- Arbetsmiljölagen (AML 1977: 1160)
- Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2023:1) om systematiskt arbetsmiljöarbete – grundläggande skyldigheter för dig med arbetsgivaransvar [Systematiskt arbetsmiljöarbete – grundläggande skyldigheter för dig med arbetsgivaransvar \(AFS 2023:1\), föreskrifter - Arbetsmiljöverket](#)
- Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2023:10) om risker i arbetsmiljön [Risker i arbetsmiljön \(AFS 2023:10\), föreskrifter - Arbetsmiljöverket](#)
- Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2023:11) om arbetsutrustning och personlig skyddsutrustning – säker användning [Arbetsutrustning och personlig skyddsutrustning – säker användning \(AFS 2023:11\), föreskrifter - Arbetsmiljöverket](#)
- Kunskapssammanställning AV: Säkrare personförflyttningar Åtgärder i arbetsmiljön för medarbetare inom hälso- och sjukvård samt omsorg [Säkrare personförflyttningar Åtgärder i arbetsmiljön för medarbetare inom hälso- och sjukvård samt omsorg - Arbetsmiljöverket](#)
- [Utför säkra personförflyttningar - Arbetsmiljöverket](#)
- Grundläggande kunskaper hos personal som arbetar i socialtjänstens omsorg om äldre (SOSFS 2011:12) [Grundläggande kunskaper hos personal som arbetar i socialtjänstens omsorg för äldre \(socialstyrelsen.se\)](#)
- Guide för säkra personförflyttningar [Säkra personförflyttningar \(mynak.se\)](#)

Säkra personförflyttningar

- 1** **Kommunicera med vårdtagaren**

Berätta för vårdtagaren vad som kommer att hända när förflyttningen genomförs. Kommunikationen får vårdtagaren delaktig i sin vård samt skapar tillit och trygghet.

- 2** **Ta reda på vad vårdtagaren kan göra själv**

Ta reda på vilken förmåga vårdtagaren har att förflytta sig själv. Kan vårdtagaren hjälpa till? Finns det omständigheter som kan påverka en förflyttning, som ökad fallrisk eller risk för trycksår?

- 3** **Välj säkert arbets sätt**

Förflyttningen ska vara säker för dig som vårdpersonal. Kan du utföra förflyttningen själv eller måste ni vara flera? Finns lämplig arbetsutrustning till hands? Finns det andra riskfaktorer att ta hänsyn till så förflyttningen kan genomföras på ett säkert sätt?

- 4** **Ta dig tillräckligt med tid**

Om du bedömer att du inte har det, se över hur du kan påverka det och låt inte tiden utgöra en riskfaktor.

- 5** **Säkerställ att du har utrymme**

Varje situation skiljer sig åt. Hur ser lokalen ut? Finns det något som står i vägen för förflyttningen?

 Myndigheten för arbetsmiljökunskap

Utdrag ur **Säkra personförflyttningar**
— en forskningsbaserad guide för bättre arbetsmiljö
Använd QR-koden för att läsa mer!

Denna bild finns att skriva ut här [Sakra-personforflyttningar-A3-PRINT.pdf \(mynak.se\)](#)

Uppdragsbeskrivning för ombudsroll hjälpmedel & säkra personförflyttningar

Syfte med ombudsroll

Forskning visar att medarbetare som utbildats till ombud är ett värdefullt stöd för kollegor när det gäller det dagliga arbetet gällande säkra personförflyttningar och hur hjälpmedel ska användas. Ombud är därför en viktig del i det långsiktiga arbetet för att skapa ett verksamhetsnära lärande som stärker arbetsmiljö och patientsäkerhet.

Ombud kommer att inneha roll som stöd till enhetschef gällande hantering av grundutrustning och arbetstekniska hjälpmedel samt säkra personförflyttningar. Ombud utgör också en stödfunktion till kollegor genom överföring av ny kunskap, enklare handledning och internutbildning utifrån ombudsträffar. Ombudsrollen har en nära samverkan med enhetschef, skyddsombud, legitimerad rehabpersonal, MAR och Sodexo.

Vem kan vara hjälpmedelsombud?

Det krävs ingen specifik grundkunskap för att bli ombud för hjälpmedel och säkra personförflyttningar utan enbart ett intresse för området och vilja att lära sig mer. Enhetschef ansvarar för att utse ett ombud/avdelning inom sin enhet. Om ett ombud slutar så ska ny person utses och meddelas till MAR.

Roll på arbetsplatsen:

Ombudet ansvarar för att:

- Att aktivt verka för att arbetsplatsens rutiner och lathundar är kända och tillgängliga gällande hjälpmedel och säkra personförflyttningar.
- Att aktivt delta i att uppmuntra kollegor att ta till sig och omsätta ny kunskap.
- Introducera nya medarbetare inom området hjälpmedel och säkra personförflyttningar.
- Att aktivt delta i inventering av hjälpmedel och belysa behov av utbyte eller inköp av nya hjälpmedel.
- Samverka med rehabpersonal, MAR och Sodexo i frågor kopplat till säkra personförflyttningar och hjälpmedel.
- Att vara ett stöd till chefen och skyddsombudet genom att belysa behov av kompetens, utrustning och efterlevnad.

Mötesforum

Förflyttningsombud sammankallas av MAR minst 1g/termin för uppdatering av nyheter på området, erfarenhetsutbyte och vid behov utbildning inom specifika områden.

Ombudsträffarna kan genomföras förvaltningsövergripande eller inom verksamhetsområdet utifrån behov.

Förflyttningsombud ansvarar för att relevant information från dessa möten återkopplas till den egna arbetsgruppen samt chef.

Tidsåtgång:

- Ombud ska ha inbokade avstämningar med enhetschef för sin enhet minst 2 ggr/termin.
- Ombud ska ha en avsatt tid på minst två APT/termin för överföring av ny kunskap samt inhämtning av behov och frågor från arbetsgruppen.
- Ombud bör delta på riskbedömningar gällande säkra personförflyttningar och hjälpmedel.
- Ombudsträffar med MAR 1-2 ggr/termin á ca 2h.

Avstämning enhetschef och ombud för hjälpmedel & säkra personförflyttningar

Avstämning ska ske minst 2 ggr/termin och bokas in av enhetschef.

På avstämningarna ska följande gås igenom:

- Befintlig grundutrustning och arbetstekniska hjälpmedel, behov av utbyte eller nyinköp
- Efterlevnad av rutiner för rengöring och funktionskontroll
- Inkomna avvikelser och tillbud inom området, kan några återkommande områden identifieras?
- Behov av utbildning, både gällande grundkoncept för säkra personförflyttningar eller behovsanpassade [Rutin för säkra personförflyttningar inom vård och omsorg](#)

Utifrån genomgång tas förslag på åtgärder fram som följs upp vid nästa tillfälle.